

NUMMER 13, 11 maart 2024

**GENTSE
ECONOMISCHE
INZICHTEN**

**UNIVERSITEIT
GENT**

HET POTENTIEEL VAN DE SCHENK- EN ERFBELASTING

Pieter Van Rymenant, Dirk Van de gaer en Freddy Heylen
Vakgroep Economie, Universiteit Gent

**FACULTEIT ECONOMIE
EN BEDRIJFSKUNDE**

KERNINZICHTEN

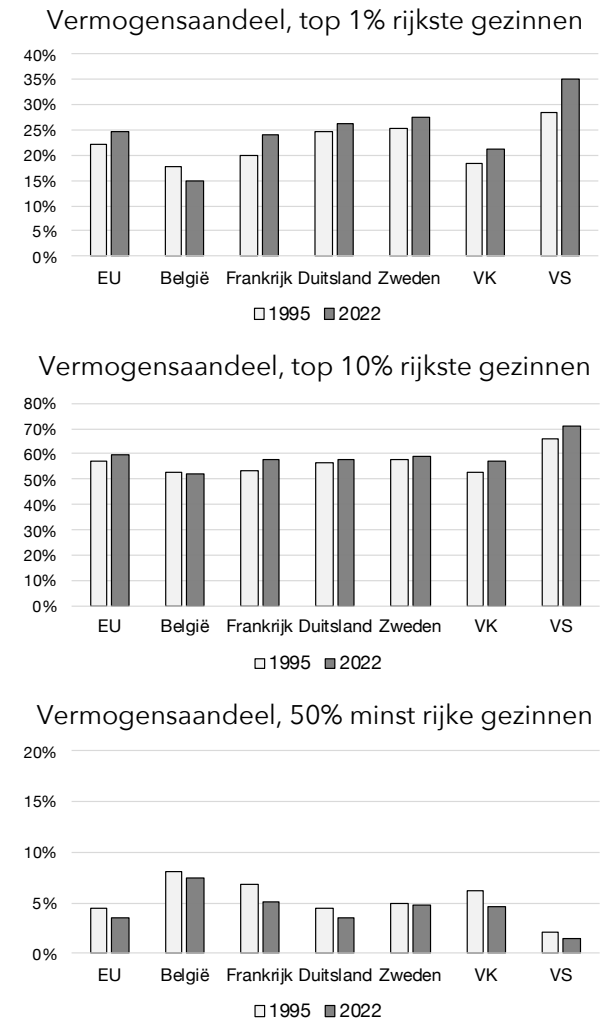
- Schenk- en erfbelastingen zijn in hun huidige vorm zeer onpopulair in de OESO-landen.
- Heel wat klassieke argumenten tegen de schenk- en erfbelasting, zoals het argument van de dubbele belasting of de argumenten dat deze belastingen ontmoedigend werken en slechts een beperkt herverdelend potentieel hebben, zijn ongegrond.
- Schenk- en erfbelastingen moeten worden bekeken als onderdeel van een ruimere tax shift. Een hervorming kan veel extra belastinginkomsten genereren, waardoor de belasting op arbeid aanzienlijk kan dalen.
- We stellen voor om schenkingen en erfenissen gezamenlijk te belasten op het niveau van de ontvanger, en dat op basis van de totale ontvangsten som over het volledige leven, ongeacht de vorm van het overgedragen vermogen en de relatie met de schenker-erflater.
- We opteren voor een progressief systeem met een aanzienlijke belastingvrije som, zodat de grote meerderheid van de gezinnen zijn vrijgesteld. Boven deze belastingvrije som worden schenkingen en erfenissen belast aan een hoger tarief dan vandaag het geval is.
- Door de sterke concentratie van (grote) schenkingen en erfenissen, en dankzij de daling van de belasting op arbeid, kan deze tax shift voor de grote meerderheid van de gezinnen netto-welvaartswinsten opleveren.
- De potentiële voordelen en herverdelende effecten manifesteren zich vooral op langere termijn. Het voorstel moet daarom vanuit een langetermijnperspectief bekeken worden.

INLEIDING

In de meeste OESO-landen is de vermogensongelijkheid hoog en de voorbije decennia ook sterk toegenomen (Figuur 1). In de EU bezitten de top 10% rijkste gezinnen gemiddeld bijna 60% van het vermogen. In de VS is dat 70%. De top 1% meest vermogende gezinnen bezitten vandaag doorgaans 25% van het totale vermogen en in de VS zelfs 35%. In vergelijking met 1995 tonen de data in Figuur 1 zowel in de EU als de VS stijgende aandelen van de rijkste gezinnen. De minst vermogende helft van de bevolking bezit in de meeste landen minder dan 5% van het totale vermogen. Hun aandeel daalde de voorbije decennia. België wijkt ietwat af van dit algemene beeld. De aandelen van de top 10% en top 1% rijkste gezinnen zijn er licht afgenomen, en iets lager, zij het nog altijd boven 50% respectievelijk 15%.¹

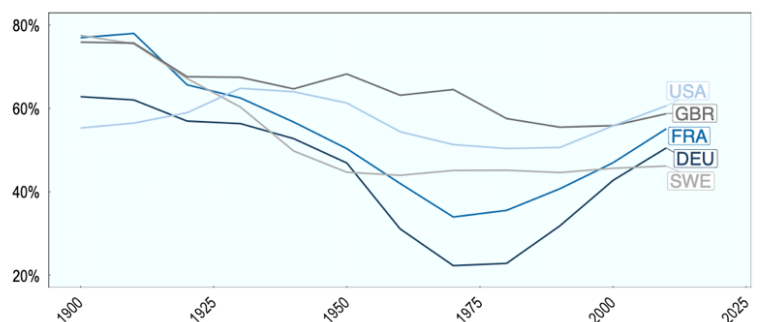
Gekende oorzaken voor de toegenomen vermogensongelijkheid in OESO-landen zijn het gestegen inkomensaandeel van kapitaal, de gestegen loonongelijkheid (o.a. door globalisering en 'skill-biased' technologische vooruitgang), en de langdurige verschillen tussen de relatief hoge returns op vastgoed en aandelen enerzijds en de relatief lage rendementen op spaardeposito's en overheidsobligaties anderzijds.² Naast het toegenomen belang van kapitaal en vermogens, is ook het aandeel van geërfd vermogen in het totale privévermogen sterk gestegen. Vandaag bestaat ongeveer de helft van het totale privévermogen in OESO-landen uit geërfd vermogen (Figuur 2).

Figuur 1 - Vermogensaandelen van gezinnen in OESO-landen

Bron: World Inequality Database (2024)

Figuur 2 - Percentage geërfd vermogen in totaal privévermogen

Bron: OECD (2021) - Tax Policy Studies, Inheritance Taxation in OECD Countries

¹ Recent door de Nationale Bank van België gepubliceerde data voor het vermogensaandeel van de top 10% liggen in dezelfde lijn: 55% in België tegenover 56% gemiddeld in de eurozone. Zie NBB-persbericht van 8/1/2024.

² We verwijzen o.a. naar Alvaredo et al. (2013) en Gabaix et al. (2021). Deze evoluties zijn niet noodzakelijk slecht: zo hebben technologische vooruitgang en kapitaalvorming onze economieën ook productiever gemaakt.

Veel OESO-landen hebben tijdens de laatste decennia hun schenk- en erfbelastingen verlaagd of zelfs volledig afgeschaft. Een vergelijkbare evolutie zien we voor vermogensbelastingen.³ Schenk- en erfbelastingen, en bij uitbreiding vermogensbelastingen, blijven in hun huidige vormen onpopulair. Ten eerste is er de vrees dat deze belastingen de geaggregeerde vermogensopbouw, kapitaalopbouw en economische groei zullen ontmoedigen. Ten tweede wordt de schenk- en erfbelasting vaak bekeken als de 'belasting te veel' en vindt men dat deze belastingvormen weinig belastinginkomsten genereren.

In dit GEI argumenteren we dat de redenen waarom schenk- en erfbelastingen in OESO-landen werden verlaagd of afgeschaft niet overtuigen. **Het eerste doel van dit GEI** is om de aangehaalde argumenten te nuanceren of te weerleggen, zodat op een correcte manier naar deze belastingen wordt gekeken. Als **tweede doel** stellen we in dit GEI een verhoging of uitbreiding van de schenk- en erfbelasting voor als onderdeel van een ruimere tax shift. De boodschap van dit GEI is echter niet om de totale belastingdruk te verhogen. Integendeel, mits een voldoende fundamentele verruiming en verhoging kan de schenk- en erfbelasting een substantiële hoeveelheid belastinginkomsten genereren, waardoor de belasting op arbeid aanzienlijk kan dalen. Vanwege de sterke concentratie van erfenissen en schenkingen, kan hierdoor voor een grote meerderheid van de gezinnen de totale belastingdruk afnemen.

Twee punten zijn hierbij cruciaal. Ten eerste bepleiten we dat de schenk- en erfbelasting vooral op lange termijn wordt bekeken en geëvalueerd. Het is namelijk eigen aan deze

belastingen dat de voordelen van een verhoging zich voornamelijk manifesteren op langere termijn. Ten tweede is het belangrijk om schenk- en erfbelastingen gezamenlijk te bekijken. We leggen daarom twee systemen naast elkaar: het Vlaamse systeem, waarin schenkingen veel minder zwaar worden belast dan erfenissen, en het Amerikaanse systeem, waarin schenkingen en erfenissen gezamenlijk worden belast op federaal niveau.

Onze argumenten en conclusies zijn gebaseerd op drie onderdelen van de literatuur: i) recent wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van schenk-, erf- en vermogensbelastingen, ii) de theorie van optimale belastingen, iii) eigen onderzoek naar de impact van de drastische hervorming van de schenk- en erfbelastingen in de VS. De conclusies van dit GEI zijn niet specifiek gericht op Vlaanderen, maar zijn ruimer toepasbaar op andere OESO-landen.

SCHEK- EN ERFBELASTINGEN IN DE PRAKTIJK

In Vlaanderen worden de belastingen op intergenerationele transfers steeds per ontvanger geheven en worden erfenissen en schenkingen apart belast. In vergelijking met andere landen zijn de aanslagpercentages eerder hoog.⁴ Zo is er bij erfenissen bijvoorbeeld geen belastingvrije som. Tabel 1 vat de hoofdkenmerken van het Vlaamse systeem samen.

³ We definiëren vermogensbelasting hier als jaarlijkse belastingen op de stock van vermogens (niet: belastingen op kapitaal- of vermogensinkomsten). In 1990 hadden twaalf OESO-landen, allemaal in de EU, een jaarlijkse vermogensbelasting, weliswaar met vele uitzonderingen. Vandaag hebben alleen nog Noorwegen, Spanje en Zwitserland een

jaarlijkse vermogensbelasting. Zie OECD (2018), Boadway & Pestieau (2021) en Perret (2021).

⁴ In het Brussels Hoofdstedelijk en Waals gewest zijn de belastingen nog hoger dan in Vlaanderen.

Tabel 1 - Erf- en schenkbelasting in Vlaanderen

Erfenissen			
In rechte lijn (*)			
- Toepassing	Apart op roerende en onroerende goederen		
- Bedragen	≤ 50.000	50.000 – 250.000	> 250.000
- Tarieven	3%	9%	27%
Familiale ondernemingen: 3%			
In niet-rechte lijn (**)			
- Toepassing	Op de som van verkregen roerende en onroerende goederen		
- Bedragen	≤ 35.000	35.000 – 75.000	75.000 - 125.000 > 125.000
- Tarieven	25%	30%	55% tot 65% 65%
Familiale ondernemingen: 7%			
Schenken			
In rechte lijn (*)			
Bij handgift of via overschrijving, ongeacht het bedrag: (***)	0%		
Via notariële akte, roerende goederen, ongeacht het bedrag:	3%		
Via notariële akte, onroerende goederen:			
	≤ 150.000	150.000 – 250.000	> 250.000
	3%	9%	18% tot 27%
Familiale ondernemingen: vrijgesteld			
In niet-rechte lijn			
Bij handgift of via overschrijving, ongeacht het bedrag: (***)	0%		
Via notariële akte, roerende goederen, ongeacht het bedrag:	7%		
Via notariële akte, onroerende goederen:			
	≤ 150.000	150.000 – 250.000	> 250.000
	10%	20%	30% tot 40%
Familiale ondernemingen: vrijgesteld			

Bron: Vlaamse Codex Fiscaliteit (VCF) Artikels 2.7.4 en 2.8.4.

(*) Voor partners gelden dezelfde tarieven. De belastinggrondslag verschilt evenwel. De langstlevende partner is vrijgesteld van erfbelasting op de nettowaarde van de gezinswoning.

(**) De vermelde cijfers betreffen erfenissen aan broers en zussen. Voor erfenissen aan anderen tot 75.000 euro bedraagt de aanslagvoet 45%. Voor hogere bedragen gelden dezelfde percentages als voor broers en zussen.

(***) Overlijdt de schenker minder dan 3 jaar na de schenking, dan moet de schenking worden aangegeven in de nalatenschap en wordt ze aan de normale tarieven belast.

In de Verenigde Staten is het (federale) systeem van schenk- en erfbelasting helemaal anders. Ten eerste worden de belastingen geheven op niveau van de schenker en niet op het niveau van de ontvanger. Ten tweede worden schenkingen en erfenissen in de VS gezamenlijk belast. Ten derde is er een zeer hoge belastingvrije som voor deze gezamenlijke schenk- en erfbelasting. Die bedraagt ongeveer 12 miljoen dollar per erflater en 24 miljoen dollar voor een gehuwd koppel. Voor bedragen hierboven bedraagt de marginale aanslagvoet 40%.⁵ Bovendien zijn heel wat vermogensvormen, zoals trusts, ongerealiseerde

⁵ Voor een koppel dat tijdens het leven samen 10 miljoen dollar aan belastbare schenkingen gaf en een vermogen bij overlijden heeft van 20 miljoen, zal de belastbare basis 6 miljoen dollar zijn (20 miljoen + 10 miljoen – de gezamenlijke belastingvrije schijf van 24 miljoen). In de veronderstelling dat alle vermogensbestanddelen in aanmerking

kapitaalwinsten en familiale ondernemingen, vrijgesteld. Slechts in 0.1% van alle overlijdens worden effectief schenk- en erfbelastingen betaald. De jaarlijkse inkomsten bedragen mede daardoor amper 0.15% van het bbp en de gemiddelde aanslagvoet voor zij die betalen is ongeveer 16%.

Toch is ook in Vlaanderen de effectieve gemiddelde aanslagvoet op erfenissen (de totale stroom van erfbelastingen gedeeld door het totale volume aan erfenissen) eerder laag, 12%, en dat ondanks de schijnbaar hoge marginale tarieven, zeker in niet-rechte lijn (Tabel 1). De belangrijkste verklaringen zijn: i) de afzonderlijke toepassing van het erfbelastingstelsel op roerende versus onroerende goederen in rechte lijn, waardoor de hoogste tarieven vaak worden ontlopen, ii) de gunstige behandeling van vooral familiale ondernemingen en vennootschappen en iii) het lage tarief voor schenkingen van roerende goederen, waardoor vermogen tijdens het leven al wordt doorgegeven. De effectieve gemiddelde schenkbelasting in Vlaanderen bedraagt slechts 3%. Ook in de andere OESO-landen die vandaag nog schenk- en erfbelastingen hebben, zijn de effectieve tarieven laag, vanwege relatief hoge belastingvrije schijven, de gunstige behandeling van verschillende vermogensvormen, en doordat vooral vermogende gezinnen deze belastingen eenvoudig kunnen ontwijken (zie later).

Gemiddeld genomen in de OESO-landen bedragen de inkomsten uit schenk- en erfbelastingen slechts 0.15% van het bbp (Figuur 3a). In België liggen deze inkomsten flink boven dit gemiddelde (Figuur 3b). In ons land worden ongeveer de helft van alle erfenissen effectief

komen voor belasting, passen we de 40% toe op de 6 miljoen dollar, waardoor het koppel samen 2.4 miljoen belastingen verschuldigd is. Delen we dit bedrag door 20 miljoen, dan komen we uit bij een gemiddelde aanslagvoet van 12%. Deze is veel lager dan de marginale aanslagvoet van 40%.

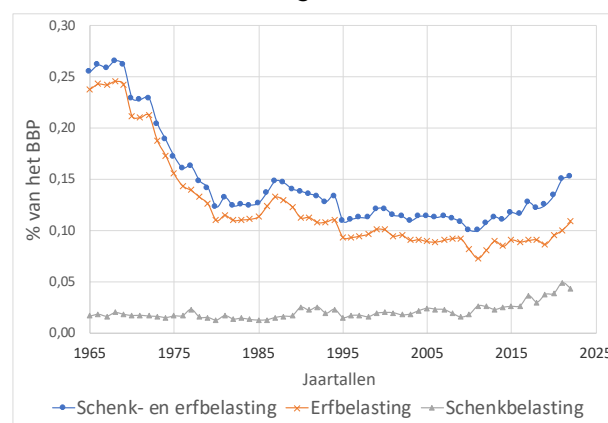
belast, door het ontbreken van een belastingvrije schijf. In de meeste OESO-landen wordt op minder dan 10% van de erfenissen effectief erfbelasting betaald. Daarnaast zijn Belgen over het algemeen relatief vermogend (ook de mediaan), en bezitten velen van hen een eigen woning.⁶ In tegenstelling tot de OESO-trend, zien we sinds 2013 in België wel een daling van de inkomsten uit de erfbelasting. Een verklaring is de verlaging van de schenkbelasting op roerende goederen in 2004 en op onroerende goederen in 2015, waardoor de totale stroom aan schenkingen sterk is toegenomen, maar nadien de inkomsten uit de erfbelasting afnemen. We verwachten daarom dat de inkomsten uit de erfbelasting tijdens de komende jaren in België verder zullen afnemen.

De beknopte beschrijving van schenk- en erfbelastingen in Vlaanderen en de VS toont aan dat deze systemen complex kunnen zijn. Uit de analyse van de effectieve belastingvoeten leren we dat het zeer misleidend kan zijn om te sterk te focussen op de hoogste tarieven: vanwege vrijstellingen en gunstige regimes zijn de effectief betaalde percentages veel lager. Nochtans is die focus er vaak in de praktijk. Wetenschappelijk onderzoek rond de perceptie van belastingen toont aan dat het systeem van schenk- en erfbelastingen doorgaans zeer slecht gekend is door burgers en dat deze belastingen sterk overschat worden.⁷ Veel burgers kennen het hoogste marginale tarief, maar begrijpen het concept van een progressieve belasting onvoldoende. Een progressief stelsel betekent per definitie dat de effectieve gemiddelde aanslagvoeten (veel) lager zijn dan de hoogste marginale tarieven, zelfs voor mensen in de hoogste belastingschijf.⁸ Daarnaast overschatten

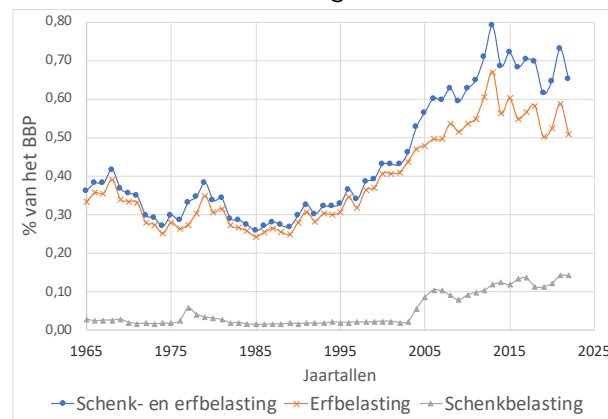
burgers doorgaans zeer sterk het percentage van de bevolking dat effectief schenk- en erfbelastingen betaalt. Verklaringen kunnen een overschatting van de werkelijke vermogens onderaan en in het midden van de verdeling zijn, of een sterke onderschatting van de belastingvrije schijf.

Figuur 3 - Belastinginkomsten uit de schenk- en erfbelasting (% van het bbp)

a. OESO-gemiddelde

b. België

Bron: OECD (2024). Revenue Statistics: Estate, inheritance and gift taxes revenues (as % of GDP).

Deze incorrecte percepties verklaren voor een deel de weerstand tegen schenk- en erfbelastingen. Het vermelde onderzoek toont ook aan dat het correct informeren van burgers over de (vaak lage) frequentie en (vaak beperkte)

⁶ Zie NBB-persbericht van 8/1/2024.

⁷ Zie Grégoire-Marchand (2018), Stantcheva (2020), Bastani & Waldenström (2020) en OECD (2021).

⁸ Het voorbeeld in voetnoot 5 toonde dit aan.

hoogte van de belastingheffing de steun voor schenk- en erfbelastingen aanzienlijk vergroot. Laat ons nu de meest gehoorde argumenten voor en tegen schenk- en erfbelastingen meer in detail bekijken.

ARGUMENTEN VOOR SCHENK- EN ERFBELASTING: ONGELIJKHEID BIJ ONTVANGERS

De standaard theorie van optimale belastingen is bekommerd om de gemiddelde welvaart van burgers en haar verdeling. Indien verschillen in arbeidsinkomen de enige bron van welvaartsongelijkheid zouden zijn, dan is het optimaal om enkel een progressieve belasting op arbeid te heffen.⁹ Maar in de realiteit zijn er meerdere bronnen van welvaartsongelijkheid, die positief gecorreleerd zijn. Zo zijn verschillen in arbeidsinkomens aan de ene kant, en ontvangen schenkingen en erfenissen aan de andere kant, positief gecorreleerd. Volgens de theorie van optimale belastingen zal, in dat geval, een bijkomende progressieve belasting op schenkingen en erfenissen, naast deze op arbeid, welvaartsverhogend zijn.

De meer recente benadering maakt, op basis van verantwoordelijkheid, een onderscheid tussen ongelijkheden die aanvaardbaar zijn en ongelijkheden die niet aanvaardbaar zijn. In de huidige context betreft verantwoordelijkheid de mate waarin inkomens 'verdiend' zijn. En dat is niet voor 100 procent. Uit onderzoek zoals dat van Solon (1992) voor de VS, en recenter Markussen en Roed (2020), Bloise en Raitano (2021) en Conolly en Haeck (2023) voor andere OESO-landen, blijkt dat arbeidsinkomens van

opeenvolgende generaties uit dezelfde familie sterk positief gecorreleerd zijn. Kom je uit een relatief arm gezin, dan zijn je arbeidsmarkt-uitkomsten gemiddeld genomen lager.¹⁰ Niet-verantwoordelijkheidsfactoren, zoals geboorte-omstandigheden en de gekregen opvoeding, spelen duidelijk een belangrijke rol. Vandaar is een progressieve belasting op arbeid, waarbij hogere inkomens procentueel meer belasting betalen, de norm in OESO-landen. Maar verschillen in arbeidsinkomens ontstaan niet alleen door verschillen in omstandigheden, ook door verschillen in inspanningen. Wie niet hard werkt, zal een laag arbeidsinkomen genereren. Wie geen risico's durft te nemen, zal geen succesvol ondernemer zijn. Het volledig wegwerken van verschillen in arbeidsinkomen zou daarom niet eerlijk zijn: studeren, werken en ondernemen moeten beloond worden.

Waar inkomens uit arbeid en ondernemerschap altijd minstens voor een deel eigen verdienste zijn, is dat bij schenkingen en erfenissen niet het geval. Ontvangers hebben doorgaans zelf geen enkele, of hoogstens een beperkte verdienste aan de opbouw van deze vermogens. Vanuit het perspectief van verantwoordelijkheid en 'verdienste', zouden, in tegenstelling tot de gangbare praktijk in OESO-landen, erfenissen en schenkingen zwaarder belast moeten worden dan inkomens uit arbeid en ondernemerschap.

KLASSIEKE ARGUMENTEN TEGEN DE SCHENK- EN ERFBELASTING

Tegenover de argumentatie ten gunste van een progressieve schenk- en erfbelasting vanuit de theorie van optimale belastingen en de recentere

⁹ *Verschillen in arbeidsmarktuitkomsten kunnen namelijk best gecorrigeerd worden daar waar ze ontstaan. Zie Atkinson & Stiglitz (1976), Judd (1985) en Chamley (1986).*

¹⁰ *Uiteraard zijn er uitzonderingen. Je hebt altijd het verhaal van die ene kansarme persoon die toch miljonair werd. Maar gemiddeld genomen zijn er veel meer miljonairs die wel van meer vermogende families afstammen.*

benadering op basis van verantwoordelijkheid, staan in de praktijk verschillende argumenten tegen deze belastingen. In wat volgt bespreken we vijf van die argumenten. We zullen ze telkens ook sterk nuanceren of weerleggen.

Argument 1 - Standpunt van de gever: de 'dubbele belasting'

Laat ons eerst de 'doorsnee' erflaters bekijken, d.w.z. erflaters die zelf geen grote schenkingen en erfenissen ontvingen tijdens hun leven. Voor hun vermogens, bijna uitsluitend opgebouwd vanuit (zwaar) belaste arbeidsinkomens, gaat het argument van de dubbele belasting inderdaad op. Tegelijk moeten we dit argument meteen nuanceren. Een negatief welvaartseffect door de hogere erfbelasting is er enkel indien erflaters weloverwogen kiezen om een erfenis na te laten en ook rechtstreeks waarde hechten aan de hoogte van die erfenis na belasting. Onderzoek naar de aanwezigheid en het belang van erfmotieven toont echter aan dat dit bij doorsnee gezinnen slechts heel beperkt het geval is. Hun sparen en de erfenissen worden bijna uitsluitend gedreven door levenscyclus motieven: sparen uit voorzorg en voor toekomstige grote uitgaven. Hierdoor is het gros van hun erfenissen volledig accidenteel: overlijden komt doorgaans onverwachts en hun erfenis is een bijproduct dat zelf geen welvaart oplevert.

Wat vermogende erflaters betreft, suggereert de literatuur rond erfmotieven dat zij nut verkrijgen zowel door de erfenis na belasting (vanwege het gevoel iets te kunnen nalaten) als door de erfenis vóór belasting. Dit laatste is consistent met het welbekende kapitalistische spaar- en erfmotief, waarbij het gevoel van controle over het vermogen en de status die daarbij hoort nut

opleveren. Binnen dit kapitalistische motief is evenwel alleen de brutowaarde van de erfenis van belang voor de gever; de waarde na erfbelasting is dat niet. Voor zover hun erfenissen enkel accidenteel en/of kapitalistisch gemotiveerd zijn, gaat het argument van welvaartsverlies ten gevolge van dubbele belasting ook voor vermogende erflaters niet op.¹¹

Met betrekking tot schenkingen moeten we wel voorzichtiger zijn. Elke schenking is, in tegenstelling tot een erfenis, altijd een weloverwogen keuze en verhoogt dus per definitie de welvaart van de schenker. Hier geldt het argument van de dubbele belasting dus wel. Schenkingen reageren ook sterker op wijzigingen in de schenk- of erfbelasting. Anderzijds weten we ook dat schenkingen nog meer dan erfenissen geconcentreerd zitten bij zeer vermogende gezinnen. Mede vanwege deze redenen pleiten we in dit GEI voor een aanzienlijke belastingvrije som binnen een gezamenlijke schenk- en erfbelasting, in combinatie met zwaardere effectieve belastingen op grote schenkingen en erfenissen (zie later).

Naast bovenstaande concrete tegenargumenten en nuanceringen ten aanzien van het argument van de 'dubbele belasting', dient opgemerkt dat men dit argument vanuit het standpunt van de gever enkel hard kan maken voor zover vermogens zelf werden verdiend. Omdat op macroniveau het aandeel van geërfd vermogen in het totale privévermogen ongeveer 50% bedraagt, en de fractie van geërfd vermogen gemiddeld genomen toeneemt naarmate we stijgen in de vermogensverdeling, bestaan vooral bij zeer vermogende gezinnen de vermogens grotendeels uit eerder geërfd en belegd vermogen. Op wat ze ontvangen betalen deze

¹¹ Zie o.a. Carroll (1998), De Nardi & Yang (2016), Lockwood (2018), Bastani & Waldenström (2020) en OECD (2021).

gezinnen slechts éénmaal (erf)belasting. Voor hen kan daarom, gemiddeld genomen, het argument van de dubbele belasting hoogstens van toepassing zijn op een kleine fractie van het vermogen dat zij zullen nalaten. Iets algemener stelt zich deze vraag. Mensen kunnen koopkracht verwerven via een ontvangen schenking of een erfenis, of door te werken. Waarom zou je de ene manier, die bovendien de grootste inspanning vereist, zwaarder belasten dan de andere? Efficiëntie argumenten zouden hiervoor kunnen pleiten, maar die blijken er niet te zijn (zie later).

Tot slot merken we op dat gevers hun vermogen ook zelf hadden kunnen consumeren in plaats van het te schenken of na te laten. In dat geval zouden ze BTW plus accijnzen betaald hebben. Ook dubbele belastingen dus, maar die worden wel vrij algemeen aanvaard.

Argument 2 - Er zijn al te veel belastingen

Bijna niemand betaalt graag belastingen. Schenk- en erfbelastingen worden vaak als 'de belasting te veel' bekeken. Het debat rond een eventuele verruiming of verhoging ervan mag echter niet in isolatie gevoerd worden. We moeten er rekening mee houden dat de extra belastinginkomsten kunnen worden gebruikt om burgers op een andere manier te dienen, zoals via een lastenverlaging op arbeid. Het is logisch dat extra belastingen gemakkelijker op weerstand stuiten wanneer de voordelen voor burgers van de extra belastinginkomsten niet meegerekend worden.¹² In kwantitatieve economische modellen die de effecten van de schenk- en erfbelasting bestuderen, wordt wel rekening gehouden met het zinvol gebruik van de extra inkomsten. In een zeer invloedrijke studie van 2013 tonen Piketty en

Saez aan dat voor ongeveer 80% van de gezinnen de optimale erfbelasting minstens 50% bedraagt, indien ze gepaard gaat met een voor het overheidsbudget neutrale vermindering van de belasting op arbeidsinkomens. In eigen onderzoek (Van Rymenant et al., 2024) bevestigen we dit resultaat. We vinden dat een sterke verhoging van de gezamenlijke schenk- en erfbelasting in de VS, met een overeenkomstige vermindering van de belasting op arbeidsinkomen, voor de grote meerderheid van de gezinnen hogere welvaart geeft. Vanwege de sterke concentratie van schenkingen en erfenissen zullen de meeste gezinnen over hun hele leven bekeken meer winnen dankzij de lastenverlaging op arbeid, dan dat ze verliezen door de hogere schenk- en erfbelasting.

Argument 3 - De schenk- en erfbelasting ontmoedigt kapitaalvorming en economische groei

Een ander klassiek argument betreft de negatieve gedragseffecten van deze belastingen. We zien de mogelijke effecten op drie vlakken. Telkens zullen we ze ook sterk relativeren.

Ten eerste zijn er de potentiële **negatieve reële effecten** van hogere schenk- en erfbelastingen op het werken, ondernemen en sparen door toekomstige erflaters, waardoor niet alleen de belastbare basis zou dalen, maar ook het geaggregeerde ondernemerschap, de private kapitaalvorming en het bbp. Op basis van toonaangevend onderzoek moeten we echter besluiten dat hiervoor geen empirisch bewijs bestaat.¹³ In eigen onderzoek (2023) voor de VS komen we tot dezelfde conclusie. We vinden dat een sterke toename in de gezamenlijke schenk-

¹² Een mogelijke verklaring waarom de schenk- en erfbelasting wel eens in isolatie wordt bekeken, is dat de belastinginkomsten in de praktijk altijd redelijk klein zijn geweest. Een andere mogelijke verklaring, althans voor België, is dat schenk- en erfbelastingen de

bevoegdheid van gewesten zijn, terwijl de belasting op arbeid op federaal niveau wordt geregeld.

¹³ Zie o.a. Joulfaian (2006), Kopczuk (2013), Goupille-Lebret & Infante (2018), Bastani & Waldenström (2020) en OECD (2021).

en erfbelasting, gecompenseerd door een daling in de belasting op arbeid, slechts een zeer klein effect zou hebben op de totale stroom van erfenissen, de private kapitaalvorming, en het reële bbp. Box 1 beschrijft de belangrijkste karakteristieken van ons macro-economisch algemeen-evenwichtsmodel en onze voornaamste resultaten. Ook in een handvol andere kwantitatieve macro-economische modellen, die zoals wij rekening houden met reële gedragswijzigingen en het zinvolle gebruik van de extra inkomsten, zijn de macro-economische effecten van stijgende erfbelastingen zeer klein.¹⁴

Ten tweede leidt een verhoging van deze belastingen mogelijks tot extra **belastingontwijking**. In zowat alle OESO-landen zijn verschillende vermogensvormen vrijgesteld of genieten zij van sterk verlaagde tarieven, waardoor het mogelijk is om via fiscale constructies de totale schenk- en erfbelastingen te minimaliseren. Dit is empirisch vastgesteld, zij het bij een selecte groep van mensen. Zo weten we dat mensen die terminaal zijn wel degelijk lagere belastbare erfenissen rapporteren als de erfbelasting toeneemt. Bij de grote meerderheid van de (vermogende) schenkers blijft het financieel vermogen echter redelijk stabiel tot zeer hoge leeftijd, zelfs bij stijgende erfbelastingen. Daarnaast is er ook empirisch bewijs voor substitutie tussen erfenissen en schenkingen.¹⁵ In Vlaanderen zien we een duidelijke toename in de schenkingen sinds de recente verlaging van de schenkbelasting. Anderzijds mogen de verschillende vormen van

substitutiegedrag niet verward worden met de reële negatieve vermogenseffecten. Bij een pure substitutie tussen vermogensvormen wijzigt enkel de aard van het vermogen, niet de totale reële waarde. De substitutie naar fiscaal voordelige vermogensvormen en/of schenkingen doet de belastinginkomsten natuurlijk wel inkrimpen.

Ten derde kan de erfbelasting **kapitaalvlucht** veroorzaken. Buiten de verhalen van enkele zeer bekende vermogende figuren die verhuizen vanwege de toenemende belastingen, is er voor deze kapitaalvlucht op macroniveau amper empirisch bewijs. Economen vinden doorgaans slechts een heel beperkte reactie op stijgende vermogensbelastingen. In het geval van de erfbelasting zal die kapitaalvlucht nog kleiner zijn.¹⁶ Het verplaatsen van vermogen puur om fiscale redenen is bovendien tijdens de laatste jaren moeilijker geworden vanwege de betere uitwisseling van financiële gegevens tussen landen.

Het punt dat we hier willen maken is dat de (potentiële) reële negatieve effecten wel eens als argument tegen de erfbelasting wordt gebruikt, terwijl hier nauwelijks empirisch bewijs voor bestaat. Mits de substitutie tussen vermogensbestanddelen tot een minimum kan herleid worden, door het wegwerken van achterpoortjes en door het gezamenlijk belasten van erfenissen en schenkingen, zijn er heel wat structurele verklaringen voor finaal zeer kleine reële gedragseffecten, en dus voor een hoge efficiëntie van de erfbelasting.¹⁷

¹⁴ Zie Kaymak & Poschke (2016), De Nardi & Yang (2016), Guvenen et al. (2023) en Cagetti & De Nardi (2009). In de laatste studie wordt ook de ondernemerszijde van de economie expliciet gemodelleerd.

¹⁵ We verwijzen naar de literatuur in voetnoot 13.

¹⁶ Zie Henrekson & Waldenström (2016), Moretti & Wilson (2020), OECD (2021), Jakobsen et al. (2024) en het recente artikel van het Federaal Planbureau (2024). In dit verband wordt in Vlaanderen 'als bewijs' van kapitaalvlucht wel eens gewezen op de aanzienlijke verhuis van Nederlanders naar België. Die heeft echter weinig met de erfbelasting te maken. Zo merkt Harmsen (2006) op dat de meeste

Nederlanders in de grensstreek blijven en dat de emigranten naar België voornamelijk actieven zijn, o.a. gedreven door de mogelijkheid om tegen lagere kosten een kwalitatief beter huis te verwerven. Ook de afwezigheid van een vermogensbelasting in België maakte ons land lang aantrekkelijk. Een eenmalige erf- en schenkbelasting is echter erg verschillend van een jaarlijkse vermogensbelasting.

¹⁷ Het efficiëntieaspect zegt dat een belasting aantrekkelijker wordt (in termen van welvaart) wanneer, bij een gegeven stijging van de aanslagvoet, de totale belastbare basis minder sterk daalt.

Box 1: Macro-economische en verdelingseffecten van een toename in de gezamenlijke schenk- en erfbelasting in de VS, op basis van simulaties door middel van een kwantitatief dynamisch algemeen-evenwichtsmodel met overlappende generaties (Van Ryment et al., 2023).

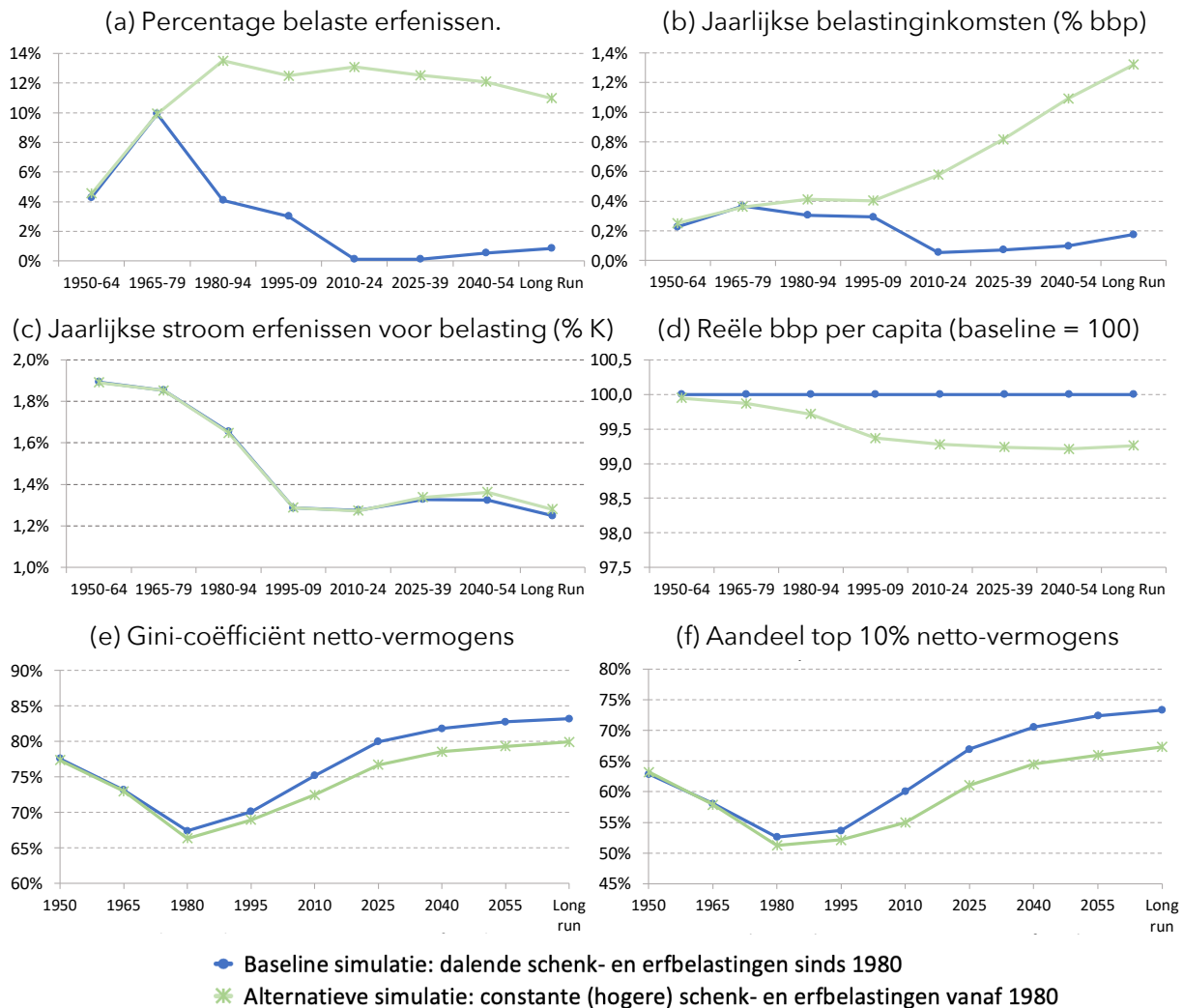
Cruciale eigenschappen van het model

- Het model laat de mogelijkheid van ontmoedigende effecten expliciet toe. De economische agenten bepalen zelf hoeveel zij werken, consumeren en sparen doorheen het leven en hoeveel schenkingen en erfenissen zij nalaten. Ze zijn altruïstisch ten aanzien van hun kinderen en hechten expliciet belang aan de gegeven erfenissen na belasting. Individuele beslissingen zijn het gevolg van optimaliserend gedrag.
- De (meer dan 1000) heterogene economische agenten worden gekarakteriseerd door o.a. verschillen in i) leeftijd, ii) productiviteit en iii) ontvangen schenkingen en erfenissen (het gezin waarin zij geboren worden).
- Op macroniveau zijn o.a. de private kapitaalstock, de rente, de reële lonen, de totale werkgelegenheid en het reële bbp bepaald door het model.

Baseline versus alternatieve simulatie

- De baseline simulatie vat de werkelijke historische daling van schenk- en erfbelastingen in de VS sinds 1980. Vandaag (en in toekomstige periodes) is er een belastingvrije schijf van ongeveer 12 miljoen dollar per persoon en een marginale aanslagvoet van 40% boven dat bedrag.
- De alternatieve simulatie toont de situatie waarbij vanaf 1980 de tarieven van de gezamenlijke schenk- en erfbelastingen niet zouden zijn verlaagd en de belastingvrije schijf niet zou zijn verhoogd. De extra belastinginkomsten worden gebruikt om de belasting op arbeid te verlagen.

Figuur 4 - Simulaties op basis van ons kwantitatief dynamisch algemeen-evenwichtsmodel

Box 1 (vervolg): Voornaamste bevindingen

- Paneel (a) toont ons dat, indien de schenk- en erfbelastingen niet zouden zijn verlaagd na 1980, op lange termijn ongeveer 11% van de erfenissen zouden belast worden. Hierdoor zouden de jaarlijkse belastinginkomsten maar liefst 1.3% van het bbp bedragen in plaats van minder dan 0.2%, zie paneel (b).
- Paneel (c) leert dat deze hervormingen de jaarlijkse stroom van erfenissen vóór belasting (uitgedrukt als % van de private kapitaalstock, K) amper zouden wijzigen. Het reële bbp per capita ligt op lange termijn amper 0.74% lager dan in de baseline simulatie, zoals aangetoond door paneel (d).¹
- Panelen (e) en (f) tonen dat hogere schenk- en erfbelastingen de vermogensongelijkheid aanzienlijk doen dalen. We bekijken hierbij de cross-sectionele netto-vermogensverdeling na belasting. Op lange termijn zakt de Gini-coëfficiënt van 0.832 tot net onder de 0.80 en het aandeel van de top 10% meest vermogende gezinnen van 73.34% naar 67.31%. Het aandeel van de top 1% daalt met ongeveer met 5%-punten (niet getoond).

Verklaringen voor de kleine impact op het reële bbp in het model

- Hogere schenk- en erfbelastingen hebben typisch zeer kleine effecten op de vermogensopbouw en de private kapitaalvorming. Vermogens en erfenissen zijn, ook in ons model voor de VS, gedreven door een mix van motieven. De meeste mensen zullen daardoor in hun vermogensopbouw slechts beperkt reageren op wijzigingen in de erfbelasting, zelfs als zij rechtstreeks waarde hechten aan de nagelaten erfenis na belasting.
- Een toename van de schenk- en erfbelasting zorgt voor een aanzienlijke stijging van het arbeidsaanbod van de (klein)kinderen van vermogende gezinnen (het Carnegie-effect). Zij compenseren het verlies aan verkregen vermogen voor een groot deel door meer te werken en zelf vermogen op te bouwen.

Focus op de lange termijn

- Voor de tax shift die begint in 1980, manifesteren de voornaamste gunstige effecten (op de belastinginkomsten en de vermogensverdeling) zich vooral vanaf 2010 (zie panelen b, e en f).
- Er zijn drie belangrijke verklaringen: i) de grootste verhoging van de belastingvrije schijf in de VS gebeurde na 2005, waardoor de belastinginkomsten vooral nadien sterk dalen in de baseline simulatie, ii) schenk- en erfbelastingen worden pas betaald bij overlijden en dus vraagt een dergelijke tax shift tijd, en iii) de vermogensongelijkheid is sterk toegenomen tijdens 1980-2024, waardoor de effectiviteit van schenk- en erfbelastingen ook steeg.

Argument 4 - De schenk- en erfbelasting genereert weinig extra belastinginkomsten

In de praktijk zijn de effectieve aanslagvoeten en de belastinginkomsten inderdaad laag (Figuur 3). We haalden al verschillende verklaringen aan: i) de relatief hoge belastingvrije schijven in heel wat OESO-landen, met de VS op kop, ii) de substitutie naar relatief goedkope schenkingen, zoals in Vlaanderen, en iii) de gunstige behandeling van

verschillende vermogensvormen zoals familiale vennootschappen en trusts, ook met substitutie tot gevolg.¹⁸ Bovendien zijn in heel wat landen iv) de wettelijke percentages van de schenk- en erfbelasting laag, zeker als we vergelijken met de belasting op arbeid. Maar wat is het potentieel van de schenk- en erfbelasting in termen van belastinginkomsten? In Box 2 werken we een eenvoudig cijfervoorbeeld uit om dat potentieel in te schatten. We vertrekken daarbij van realistische cijfers en ratio's voor OESO-landen.

Box 2: Het potentieel van een gezamenlijke schenk- en erfbelasting in termen van belastinginkomsten.

- Veronderstel op lange termijn een ratio van privévermogen op bbp gelijk aan 400% en een jaarlijkse stroom van erfenissen plus schenkingen van 1.5% van het totale privévermogen. De jaarlijkse stroom van erfenissen plus schenkingen is dan 6% van het bbp.
- Veronderstel verder dat erfenissen en schenkingen gezamenlijk belast worden, zoals in de VS.
- Stel dat de belastingvrije som voor het totaal aan erfenissen plus schenkingen doorheen het leven zodanig wordt bepaald dat enkel de hoogste 20% van erfenissen plus schenkingen worden belast. Laten we verder aannemen dat deze hoogste 20% samen 70% van de totale stroom aan schenkingen en erfenissen vertegenwoordigen. Dit is geen sterke aanname aangezien schenkingen nog sterker geconcentreerd zijn dan erfenissen.
- Veronderstel tot slot dat we de gemiddelde aanslagvoet voor deze 70% van alle schenkingen en erfenissen laten stijgen van 10% (een goede benadering van de gemiddelde aanslagvoet in de praktijk) naar 35%.
- Onder deze veronderstellingen, zijn de jaarlijkse extra belastinginkomsten op lange termijn gelijk aan:

$$6\% \times 70\% \times (35\% - 10\%) = 1.05\% \text{ van het bbp.}$$

- Gezien de brutoloonmassa goed is voor ongeveer 40% van het bbp, betekent dit dat de gemiddelde belastingvoet op brutoarbeidsinkomens, al het overige gelijk, kan dalen met:

$$1.05\% / 0.40 = 2.63 \text{ %-punt.}$$

- Als we dit belastingvoordeel volledig langs de kant van werknemers zouden toepassen zal, bij een oorspronkelijke gemiddelde belastingvoet op arbeid van 40%, iemand met een brutoloon van 5000 euro en een nettoloon van 3000 euro, nu elke maand netto 131 euro extra overhouden (2.63% van 5000 euro). Dit komt neer op een toename van het nettoloon met ongeveer 4.37%.

¹⁸ Verschillende argumenten worden aangehaald om de vrijstelling van familiale ondernemingen te motiveren. Nochtans zijn ook die sterk te nuanceren. Zo is de literatuur eerder negatief over de effecten van familiale successie op de performantie van ondernemingen en op de economische activiteit in zijn geheel. Zie Bennedsen et al. (2007), Grossman & Strulik (2010) en Ahrens et al. (2019). Economische efficiëntie is bijgevolg geen reden voor de vrijstelling van deze

ondernemingen. Soms wordt gewezen op liquiditeitsproblemen: een (hoge) erfbelasting zou de familie verplichten om de onderneming te verkopen. Enerzijds, gelet op de gemiddeld genomen lagere performantie bij familiale successie, is dit misschien net een voordeel. Anderzijds kan men verkoop voorkomen door de betaling van successierechten te spreiden over de tijd.

Deze eenvoudige berekening houdt geen rekening met de (beperkte) negatieve gedragseffecten besproken in het vorige argument, maar ook niet met de mogelijke voordelen van de verlaagde belasting op arbeid.¹⁹ De extra inkomsten liggen wel mooi in lijn met de extra belastinginkomsten op basis van onze simulaties (Box 1, figuur 4b). Daarnaast mogen we niet vergeten dat in bovenstaand hypothetische voorbeeld de schenk- en erfbelastingen toenemen voor slechts 20% van de bevolking (éénmalig bij overlijden), terwijl de lastenverlaging op arbeid geldt voor alle werkenden, en bovendien maandelijks weerkeert.

Het argument dat de schenk- en erfbelasting weinig belastinginkomsten genereert, en bijgevolg gerust kan afgebouwd worden, is volgens ons ongegrond, toch zeker als we schenkingen en erfenissen gezamenlijk zouden belasten aan hetzelfde tarief (zo valt alvast de substitutie tussen de twee weg) en er geen substitutie mogelijk is tussen vermogensvormen - dat is ook de impliciete assumptie bij bovenstaande berekening.

Argument 5 - De schenk- en erfbelasting is regressief en herverdeelt weinig

Door de vele uitzonderingen en achterpoortjes, en door het feit dat vermogende schenkers beter in staat zijn en de financiële ruimte hebben om fiscaal advies in te huren, nemen de effectieve aanslagpercentages vanaf een bepaald niveau van vermogen, gemiddeld genomen, opnieuw af.²⁰ De regressiviteit van het belastingsysteem wordt wel eens gebruikt als argument om deze belastingen af te schaffen. Vanwege de regressiviteit bovenaan de verdeling in heel wat

OESO-landen en de zeer beperkte belastinginkomsten, verliest de schenk- en erfbelasting ook haar herverdelend potentieel. Ook het gebrek aan herverdelende kracht wordt gebruikt als argument om deze belastingen verder af te bouwen.

Een belangrijk probleem is dat men herverdeling onmogelijk kan evalueren op kortere termijn. Vandaar de grote meerwaarde van kwantitatieve modellen die we kunnen simuleren doorheen de tijd. Ons model van de VS toont aan dat de sterke herverdelende effecten van een hogere schenk- en erfbelasting zich voornamelijk manifesteren wanneer we de schenk- en erfbelasting decennialang hoger houden (Box 1). Ook de voornaamste gunstige welvaartseffecten doen zich pas voor op langere termijn.²¹ Dat is ook logisch. Heel wat grote vermogens zitten vandaag bij mensen op middelbare leeftijd, de erfenissen die zij nalaten zullen pas worden belast binnen 25 à 35 jaar, en het zijn vooral (jong-) gepensioneerden en ouderen die grote schenkingen maken. Om een correct beeld te hebben van de effecten van de voorgestelde tax shift (inclusief de mogelijke nadelen van de hogere schenk- en erfbelasting en de potentiële voordelen van de lagere belasting op arbeid), moeten we de volledige levenscyclus van gezinnen beschouwen. Het argument dat een hogere schenk- en erfbelasting sterk kan herverdelen blijft geldig, zij het op voorwaarde dat deze belastingen breed genoeg zijn (zonder al te veel uitzonderingen) en wanneer we deze verdelingseffecten op langere termijn evalueren.

¹⁹ Deze verlaging zou ervoor kunnen zorgen dat meer mensen meer werken, dat de werkloosheid daalt, en dat bedrijven toetreden tot de Belgische economie (of niet wegtrekken vanwege de hoge loonkosten) zeker wanneer het belastingvoordeel zich ook onrechtstreeks aan de

werkgeverskant zou doorzetten. Deze positieve externaliteiten zorgen bovendien ook voor extra belastinginkomsten.

²⁰ Zie OECD (2021).

²¹ Zie Van Rymenant et al. (2024).

EEN VOORSTEL TOT HERVORMING VAN DE SCHENK- EN ERFBELASTING

Op basis van de inzichten van dit GEI zouden we het volgende systeem van schenk- en erfbelasting eerlijk en transparant vinden. Zoals gangbaar in de VS, stellen we een gezamenlijke belasting op schenkingen en erfenissen voor, maar dan op niveau van de ontvanger, waarbij het totale bedrag aan ontvangen schenkingen en erfenissen doorheen het leven wordt belast. Het idee om te belasten op niveau van de ontvanger en daarbij te kijken naar de totale som van ontvangen schenkingen en erfenissen over het volledige leven is niet nieuw. Het werd al uitgebreid beschreven door gevestigde namen zoals Boadway et al. (2010) en Atkinson (2015). Bovendien werkt het systeem van schenk- en erfbelasting in Ierland ook op deze manier, al sinds de jaren 70.²²

In de veronderstelling dat alle vermogenscomponenten integraal in de belastbare basis opgenomen worden, zou de belastingvrije som bijvoorbeeld 300.000 euro kunnen zijn, waardoor de grote meerderheid van de gezinnen geen schenk- en erfbelastingen betalen.²³ Hiermee komen we vooral tegemoet aan het idee dat ook kleinere schenkingen altijd een weloverwogen keuze zijn (en een hogere belasting bijgevolg belangrijke welvaartsverliezen en gedragseffecten zou veroorzaken). Elke euro die wordt ontvangen boven deze 300.000 euro, ongeacht het een schenking of een erfenis betreft, zou worden belast aan een tarief van ongeveer 40%. Op deze manier zijn de tarieven meer in lijn met de marginale aanslagpercentages die vandaag

van toepassing zijn op arbeidsinkomens in OESO-landen.

Om substitutie tussen vermogensvormen te vermijden, zouden we alle vermogensbestanddelen op dezelfde manier behandelen. Het zou bovendien ook niet mogen uitmaken van wie je deze schenkingen en erfenissen ontvangt. Wil je als schenker-erflater (verder) schenken of nalaten aan iemand die al meer dan 300.000 ontving doorheen het leven, dan zal het bovenstaande (marginale) tarief van toepassing zijn. Wil je liever geven aan iemand die in het verleden minder ontving, dan kan dat gratis.

Omdat de belastbare basis in ons voorstel veel breder is dan de huidige praktijk in OESO-landen, heeft dit systeem het potentieel om veel extra belastinginkomsten te genereren. We stellen voor dat deze inkomsten worden gebruikt om de belasting op arbeid te verlagen, wat herverdelend kan werken en bovendien de werkgelegenheid en de economische activiteit kan stimuleren. Hoeveel extra belastinginkomsten een dergelijk systeem in de praktijk zal genereren, hangt af van verschillende factoren: i) de exacte hoogte van de belastingvrije som, ii) de mate waarin verschillende vermogensbestanddelen effectief belast worden, iii) de werkelijke verdeling van (belastbare) schenkingen en erfenissen, iv) gedragseffecten en v) andere factoren die impact hebben op (de berekening van) de belastbare basis.

²² De marginale aanslagvoet is daar vandaag 33%, maar er zijn wel verschillende belastingvrije schijven van toepassing, afhankelijk van de relatie tot de schenker-erflater. Bij schenkingen en erfenissen tussen partners of van ouders naar kinderen is de belastingvrije som in Ierland 335.000 euro, tussen broers en zussen of van kinderen naar ouders 32.500 euro en tussen anderen 16.250 euro. Sommige vermogensvormen kunnen er genieten van voordelige (of nul-)

tarieven, zoals landbouw- en bedrijfseigendommen. We verwijzen naar revenue.ie, *Gains, gifts and inheritances, Capital Acquisitions Tax (CAT)*.

²³ Worden bepaalde componenten uit de belastbare basis gehouden, dan is de belastingvrije som onvermijdelijk lager, bijvoorbeeld 200.000 euro.

CONCLUSIE

In de meeste OESO-landen zijn de effectieve schenk- en erfbelastingen, en de bijhorende belastinginkomsten, laag. Daarnaast zien we tijdens de laatste decennia sterke toenames in de vermogensconcentratie en in het aandeel van geërfd vermogen. Ondanks deze duidelijke trends, hebben heel wat OESO-landen hun belastingen op intergenerationele transfers (en/of vermogensbelastingen) verder afgebouwd. Dit GEI stelt dat veel van de klassieke argumenten tegen de schenk- en erfbelasting, zo niet ongegrond, dan toch sterk te nuanceren zijn.

Ten eerste maakt het een groot verschil of we deze belastingen bekijken vanuit het standpunt van de ontvanger of dat van de gever. Vanuit het standpunt van de ontvanger is een schenk- en erfbelasting zeer gemakkelijk te verantwoorden, vanwege de positieve correlatie met andere inkomsten en het ontbreken van de factor verdienste. Ook vanuit het standpunt van de gever zijn deze 'bijkomende' belastingen te verantwoorden als we ermee rekening houden dat i) de overgrote meerderheid van gezinnen sparen en vermogen opbouwen uit andere motieven dan het nalaten van een erfenis en ii) het grootste deel van de belaste schenkingen en erfenissen bestaat uit in het verleden geërfd en belegd vermogen.

Ten tweede pleit dit GEI dat het debat rond een eventuele verhoging of verruiming van de schenk- en erfbelasting wordt gevoerd als onderdeel van een tax shift, waarbij de belasting op arbeid daalt. Zowel in een zeer eenvoudig cijfervoorbeeld als op basis van onze simulaties met een kwantitatief macro-model tonen we aan dat de belastinginkomsten in theorie groot kunnen zijn, waardoor de belasting op arbeid flink kan dalen. De veronderstelling daarbij is wel dat achterpoortjes

worden gesloten en dat schenkingen en erfenissen gezamenlijk worden belast aan hetzelfde tarief.

Ten derde mogen de herverdelende effecten van een hogere schenk- en erfbelasting niet op korte termijn geëvalueerd worden. Omdat erfenissen, maar ook schenkingen, redelijk geconcentreerd zitten op latere leeftijd en elk jaar slechts een kleine fractie van de bevolking een schenking of erfenis krijgt, is het inherent aan deze belastingen dat de volwaardige effecten, inclusief de herverdelende effecten en de geïmpliceerde lastenverlaging op arbeid, zich pas op langere termijn voordoen.

Vertrekkende van Boadway et al. (2010) en Atkinson (2015), stellen we een systeem voor waarbij schenkingen en erfenissen:

- gezamenlijk worden belast,
- op het niveau van de ontvanger,
- aan een marginaal tarief dat veel dichter ligt bij de belastingvoet op arbeidsinkomens, bijvoorbeeld 40%,
- weliswaar slechts voor het deel dat, over het volledige leven bekeken, hoger is dan een te bepalen aanzienlijke belastingvrije som, bijvoorbeeld 300.000 euro,
- ongeacht de vermogensvorm en de relatie met de schenker-erflater.

Met deze kenmerken ligt ons voorstel ook bijzonder dicht bij de aanbevelingen van een gezaghebbend weekblad als *The Economist* (2017). De potentiële voordelen van de toegenomen schenk- en erfbelasting zouden in een dergelijk systeem maximaal zijn omdat het i) zo goed mogelijk beantwoordt aan het debat inzake verantwoordelijkheid en verdienste, ii) de voornaamste vormen van belastingontwijking tot een minimum herleidt, iii) relatief weinig reële gedrags- en ontmoedigende effecten veroorzaakt, en iv) zorgt voor een sterke,

voor het overheidsbudget neutrale, afname van de belasting op arbeidsinkomens. In toekomstig onderzoek zullen we de effecten van deze hervorming verder onderzoeken.

We spreken ons hier niet uit over hoe de voorgestelde tax shift in de praktijk zou gebeuren. In België bijvoorbeeld zouden hogere erf- en schenkbelastingen de inkomsten van het Vlaams, Waals en Brussels Gewest doen stijgen, terwijl de belastingen op arbeid federaal bepaald worden. Het zou dan aan de gewestelijke overheden zijn om hun beleidsruimte ten gunste van lagere lasten op arbeid en hogere nettolonen maximaal te benutten, bijvoorbeeld via de job bonus. De bevindingen van dit Gents Economisch Inzicht zijn bovendien niet alleen gericht op de Belgische of Vlaamse context, maar gelden ook voor andere OESO-landen.

Literatuur

- Ahrens, J.-P., Calabrò, A., Huybrechts, J. and Woywode, M. (2019). The enigma of the family successor-firm performance relationship: a methodological reflection and reconciliation attempt, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 43 (3), 437-474.
- Alvaredo, F., Atkinson, A., Saez, E. and Piketty, T. (2013). The Top 1 Percent in International and Historical Perspective. *Journal of Economic Perspectives*, 27(3), 3-20.
- Atkinson A. (2015). *Inequality: What Can Be Done?* Harvard University Press.
- Atkinson, A. and Stiglitz, J. (1976). The design of tax structure: direct versus indirect taxation. *Journal of Public Economics*, 6(1-2), 55-75.
- Bastani, S. and Waldenström, D. (2020). How Should Capital Be Taxed? *Journal of Economic Surveys*, 34(4), 812-846.
- Bennedsen, M., Maisner-Nielsen, K., Perez-Gonzalez, F. and Wolfenzon, D. (2007). Inside the family firm in succession decisions and performance. *Quarterly Journal of Economics*, 122, 647-691.
- Bloise, F. and Raitano, M. (2021). Intergenerational earnings persistence in Italy between actual father-son pairs accounting for lifecycle and attenuation Bias, *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 83 (1), 88-114.
- Boadway, R., Chamberlain, E. and C. Emmerson (2010). Taxation of Wealth and Wealth Transfers, in *Dimensions of Tax Design: The Mirrlees Review*, Oxford University Press, Oxford.
- Boadway, R. and Pestieau, P. (2021). An Annual Wealth Tax: Pros and Cons. *FinanzArchiv/Public Finance Analysis*, 77(4), 408-429.
- Carroll, C. (1998). Why Do the Rich Save So Much? *NBER Working Paper Series*, N° 6549.
- Chamley, C. (1986). Optimal taxation of capital income in general equilibrium with infinite lives. *Econometrica*, 54(3), 607-622.
- Connolly, M. and Haeck, C. (2023). Intergenerational income mobility trends in Canada. *Canadian Journal of Economics*, forthcoming.
- De Nardi, M. and Yang, F. (2016). Wealth inequality, family background and estate taxation. *Journal of Monetary Economics*, 77, 130-145.
- Federaal Planbureau (2024). Berekening van de budgettaire impact van een belasting op grote vermogens vóór macro- economische effecten. *WP 8 DC2024*, Februari 2024.
- Gabaix, X., Lasry, J., Lions, P. and Moll, B. (2021). The Dynamics of Inequality. *Econometrica*, 84(6), 2071-2111.
- Goupille-Lebret, J. and Infante, J. (2018). Behavioral responses to inheritance tax: Evidence from notches in France. *Journal of Public Economics*, 168, 21-34.
- Grégoire-Marchand, P. (2018). *La fiscalité des héritages: connaissances et opinions des Français*, France Stratégie.
- Grossmann, V. and Strulik, H. (2010). Should continued family firms face lower taxes than other estates? *Journal of Public Economics*, 94, 87-101.
- Guvenen, F., Kambourov, G., Kuruscu, B., Ocampo-Diaz, S. and Chen, D. (2023). Use It or Lose It: Efficiency and Redistributive Effects of Wealth Taxation. *Quarterly Journal of Economics*, 138(2), 835-894.
- Harmsen, C. (2006). Emigratie van autochtonen naar België, *Bevolkingstrends*, 2^e kwartaal 2006, Centraal Bureau voor de Statistiek, 41-44.
- Henrekson, M. and Waldenström, D. (2016). Inheritance taxation in Sweden, 1885-2004: the role of ideology, family firms and tax avoidance. *Economic History Review*, 69 (4), 1228-1254.
- Jakobsen, K., Kleven, H., Kolsrud, J., Landais, C. and Muñoz, M. (2024). Taxing top wealth: Migration responses and their aggregate economic implications. *NBER Working Paper 32153*. National Bureau of Economic Research, Cambridge, February 2024.
- Joulfaian, D. (2006). The Behavioral Response of Wealth Accumulation to Estate Taxation: Time Series Evidence. *National Tax Journal*, 59(2), 253-268.
- Judd, K. (1985). Redistributive taxation in a simple perfect foresight model. *Journal of Public Economics*, 28(1), 59- 83.

- Kaymak, B. and Poschke, M. (2016). The evolution of wealth inequality over half a century: The role of taxes, transfers and technology. *Journal of Monetary Economics*, 77, 1-25.
- Kopczuk, W. (2013). Chapter 6 - Taxation of Intergenerational Transfers and Wealth. In A. J. Auerbach, R. Chetty, M. Feldstein and E. Saez, *Handbook of Public Economics Volume 5*, 329-390.
- Lockwood, L. (2018). Incidental Bequests and the Choice to Self-Insure Late-Life Risks. *American Economic Review*, 108(9), 2513-2550.
- Markussen, S., and Roed, K. (2020). Economic mobility under pressure. *Journal of the European Economic Association*, 18 (4), 1844-1885.
- Moretti, E., and Wilson, D. (2020). Taxing Billionaires: Estate Taxes and the Geographical Location of the Ultra-Wealthy. *NBER Working Paper Series*, N° 26387.
- Nationale Bank van België (2024). Vermogensverdeling van de gezinnen: nieuwe statistieken NBB en ECB. *Persbericht*, 08/01/2024.
- OECD (2018). The Role and Design of Net Wealth Taxes in the OECD. *OECD Tax Policy Studies*.
- OECD (2021). Inheritance Taxation in OECD Countries. *OECD Tax Policy Studies*.
- OECD (2024). Revenue Statistics - OECD Countries - Comparative Tables. Total government estate, inheritance and gift tax revenues (as % of GDP), codes 4310 and 4320.
- Perret, S. (2021). Why were most wealth taxes abandoned and is this time different? *Fiscal Studies*, 42, 539–563.
- Piketty, T., and Saez, E. (2013). A Theory of Optimal Inheritance Taxation. *Econometrica*, 81(5), 1851-1886.
- Solon, G. (1992). Intergenerational Income Mobility in the United States. *American Economic Review*, 82(3), 393-408.
- Stantcheva, S. (2020). Understanding Economic Policies: What do people know and learn? *Harvard University Working Paper*, Cambridge.
- The Economist (2017). Inheritance tax: A hated tax but a fair one. *The Economist*, 23 November 2017.
- Van Rymenant, P., Heylen, F. and Van de gaer, D. (2023). On the macroeconomic and distributional effects of federal estate tax reforms in the United States. *Department of Economics Working Paper*, Ghent University.
- Van Rymenant, P., Van de gaer, D. and Heylen, F. (2024). Optimal progressive estate taxation in a computational OLG model. *Department of Economics Working Paper*, Ghent University, forthcoming.
- World Inequality Database (2024). Key indicators, Wealth inequality: Top 1%, top 10%, bottom 50% shares.

Prof. dr. Pieter Van Rymenant is gastprofessor macro-economie en publieke economie aan de Vakgroep Economie. Zijn onderzoek richt zich op de macro-economische, verdelings- en welvaartseffecten van de schenk- en erfbelasting. Contacteren kan via Pieter.VanRymenant@UGent.be.

Prof. dr. Dirk Van de gaer is hoogleraar micro-economie en publieke economie aan de Vakgroep Economie. Zijn onderzoek richt zich op gelijkheid van kansen, intergenerationele transmissie en optimale belastingen. Meer informatie vindt u op zijn [homepage](#). Contacteren kan via Dirk.Vandegaer@UGent.be.

Prof. dr. Freddy Heylen is gewoon hoogleraar macro-economie aan de Vakgroep Economie. Zijn onderzoek betreft de reële macro-economie, in het bijzonder de determinanten van economische groei en werkgelegenheid op lange termijn, de effecten van het begrotingsbeleid, en de effecten van demografische veranderingen. Meer informatie over zijn onderzoek vindt u op zijn [homepage](#). Contacteren kan via Freddy.Heylen@UGent.be.

Dit GEI werd aan de redactieraad voorgelegd op 21 januari 2024 en goedgekeurd voor publicatie op 23 februari.

Gentse Economische Inzichten vormen een forum voor toegankelijk gecommuniceerde onderzoeksbevindingen en beleidsaanbevelingen door vorsers van de Universiteit Gent. De Inzichten vertolken alleen de visie van de auteur(s). Zij kunnen niet doorgaan als de visie van een onderzoeksgroep, de Vakgroep Economie of Universiteit Gent. Voor meer onderzoek van de Vakgroep Economie verwijzen we naar <https://www.ugent.be/eb/economics/en>. Gentse Economische Inzichten wordt mede mogelijk gemaakt door een gift van www.sustinvest.eu.

SUSTINVEST heeft geen inspraak over inhoud en beleidsaanbevelingen.

